

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

ל"א

עין משפט ג'ר מצוה

מט א מיי פיי מהל
 פרה אדומה הל' 1:
 ג ב מיי פיי מהל מפלה
 הל' ט סמג עשין כה
 טוש"ע א"ח סימן קמו
 סעיף 3:
 נא ג מיי פטיו מהל ג"כ
 הל' ה סמג עשין כ
 טוש"ע א"ח סימן קמח
 סעיף 1:
 נב ד מיי שם פי"ד הלכה
 יב סמג שם טוש"ע
 שם סעיף יא:
 נג ה מיי שם טוש"ע שם
 סעיף ט:
 נד ו מיי שם טוש"ע שם
 סעיף טו:

תוספות שאנין

כיון דנפתח ספר תורה
 אסור לדבר אפי' בדברי
 תורה. פי' רשבי"ם אבל אי
 מהדר אפיה לית לן בה
 דאמר פ"ק דברכות רב
 ששת מהדר אפיה וגריס.
 ואינו נראה לר"ת דא"כ
 היה ליה לתלמודא לאתויי
 הא דרב ששת ולומר
 שמוהרי בזה הענין. על כן
 נראה לי דרב ששת (א) לא
 פליג בדבר הלכה שרי:

(א) זיל דרב ששת פליג ופ"ל
 דלדבר הלכה שרי.

והוא נאמרין. ואף שם היו כלים הכריזין הוזהר: הואמו פסולה. דבעינן כוונה לטוהרה כדמכתיב (במדבר יט) והזה הטוהר על הטמא שיהא מתכוין לו: על הדדין שצנינו. לדדין שיש ממנו ולהלן ולא לדדין שישנו ממנו ולאחר. והכי נמי העומדין בדדין של כהן הימנו ולהלן בכלל צרכה הן דלכפיו דמי אבל של אחר הימנו אע"פ שאינן אחריהן ממש כלאחריו דמי: וצפסחו. וכשהתחיל. וצבורא כתיב: עמדו. שמוק: שלא נעל ידיו. לפני עלותו לזכות: זמא הארכת ימים. איזה זכות צידך שהארכת ימים: קפנדיא. לקצר דרכו דרך צה"כ לניכנס צפתח זה וללכת כנגדו. ולשון קפנדיא מפרש בצרכות (דף סג): אלמקיפנא אלרי איעול צהא עד שאני מקיף צניב השורות הללו אכנס צוה ואקצר דרכי ודרי שורות צמים: ולא פפעטי על ראשי עם קודש. שהיו יושבים התלמידין צבית המדרש על גבי קרקע והמהלך צבייהם כשהן יושבין וכנסם לישב במקומו מרחיב פסיעותיו בעל כרחו והוא לשון מפסע (א) ונראה כמפסע על ראשיהם לפיכך צריך להקדים או ישב לו מצמוץ: ולא נשאטי דפי לנרד. שכהן היה: בלא צרכה. צרכה דמפרש ואזיל מאי מצרך: וכי עקר כרעיה. בעבודה למיסק והוא מחזיר פניו כלפי תיבה מאי אמר: וכי מהדר אפיה מציבורא. כשגומר צרכותיו מחזיר פניו לזכר התיבה עד שיגמור שליח צבור המצרך את עמו ישראל בשלוש:

(א) מגילה ס. א. (ב) ויעי' מוס' צרכות מ. ד"ה רב ששת, (ג) דף טו. (ד) בס"א: כהן ששפתמו, (ה) בס"א טוסף: בשמדתו, (ו) פנאדרין ק"ג. (ז) וקדושין כ"ג. (ח) בס"א: כומר.

תורה אור השלם

1. ויפתח עקרא השפר לעיני כל העם כי מעל כל העם יהיה ויפתחו עמדות כל העם.
2. והתולתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עד: איוב לב טו
3. ויקרא בו לפני ה' וירחב א' אשר לפני שער המים מן האור עד מחצית היום נגד האנשים והקשים והמבינים ואזני כל העם אל ספר התורה:
4. נחמיה ג ח שאו ידכם קדש וברכו את ה' תהלים קלד ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולא פפעטי וכי לשון מפסע ואזיל ונראה. ר"ב ע"י פ' מלות חליצה דף ק"ע"ג:

מוסף רש"י

קפנדיא. מקצר הילכו דרך בית הכנסת (בג"ה) (א). ולא פפעטי על ראשי עם קודש. כשהיו התלמידין צבית המדרש על גבי קרקע. הולך על גבי מסיבין לישב למקומו, נראה כפוסע על ראשי העם (שם). ולא נשאטי כפי. לזכות לצרכת כהנים, לפי שהכהנים צריכין לנרד ביום אמה ה' אליהו מתן העולם אשר קדשו (במלכותו וזמנו) כקדושתו של אהרן (שם).

דקיימא לן כוומיה וכמדומה דהכי פסק רבינו חננאל דבכל דוכתא קי"ל כר' יהושע בן לוי ומקשה מפ' כל גגות (עירובין דף צג.) דתיבי ר' זורא ורבה בר רב חנן ותיבי אביי גבייהו ויתבי וקאמרי שמע מינה מממני' דיורי גדולה צקטנה ואין דיורי קטנה גדולה וכו' עד צבור גדולה ושליח צבור צקטנה יולאין ידי חובתן צבור צקטנה וש"ל צקטנה גדולה אין יולאין ידי חובתן משעה גדולה וא' צקטנה מצטרפין משעה צקטנה וא' צקטנה אין מצטרפין וה"ה גדולה גדולה לתיכא למימר דיורי גדולה גדולה אלמא לענין תפלה לא אמר אפילו מחילה של צבור אין מפסקת ונראה ללא דמי דהיכא דתיכא עשרה גדולה ושליח צבור עמהן ואחד גדולה כיוצא בה מתוך שמוציא בני הגדולה יוצא גם זה שצאחרת כה"ר אמרינן דוקא אפילו מחילה וכו' שה"ר מוציא אפילו אחיו שצדקות כדאימא במסכת ראש השנה (דף לה.) אבל היכא דלריך לנרופניהו ודאי לא מצטרפי והיכא דפי' אין עומדין (בצרכות דף צג.) דא"ר אלעזר מיוס שחריב צבית המקדש נפסקת חומת צדול צין ישראל לצביהן שצדקות לא שייכא להכא דהיכא אמר לגבי הא שאין תפלתן מקובלת כמו בזמן שזהמ"ק קיים מיהו לענין זה אין מפסקת אס יתצרכו הצבור ע"י צרכת כהנים שעמהן צבית הכנסת או יולא ש"ל ידי חובתן גם זה יתצרך ויולא ידי חובתו עמהן דלכפי אצטו שצדקות לא תלי בהפסק מחילה:

איהוה לאחריו לאחריו והוה לפניו הואתו פסולה לפניו והוה על צדדין שבפניו הואתו כשרה אמר רבא בר רב הונא כיון שנפתח ספר תורה אסור לפילו בדבר הלכה שנאמר ונפתחו עמדות כל העם ואין עמידה אלא שתיתקא שנא' והוחלתי כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד ר' זורא אמר רב חסדא מהכא אואזני כל העם אל ספר התורה ואמר ר' יהושע בן לוי ז"ל כהן שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו שנאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה' שאלו תלמידיו את ר' אלעזר בן שמוע במה הארכת ימים אמר להן מימיו לא עשיתי בית הכנסת קפנדיא ולא פפעטי על ראשי עם קודש ולא נשאטי כפי בלא ברכה מאי מברך אמר רבי זורא אמר רב חסדא דאשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה כי עקר ברעיה מאי אמר יהיה רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא ברכה זו שצויתנו לברך את עמך ישראל לא יהא בה מכשול ועון וכי מהדר אפיה מציבורא מאי אמר אדבריה רב חסדא לרב עוקבא ודרש רבוננו של עולם עשינו מה שנזרת עלינו עשה עמנו מה

והוה על הצדדין שבפניו הואתו בשורה. צירושלמי צפרק אין עומדין אמר' הא אמרה העומדין מן הדדין בכלל צרכה: ב"ן שנפתח ספר תורה אסור לאסר אפי' בדבר ה"בא. מקשינן מפרק קמא דצרכות (דף ט.) דלמך רב ששת הוה מהדר אפיה וגריס אמר אינהו דידיהו ואנן דדין ומלינו למימר דמהדר אפיה שאני אי נמי רב ששת שאני משום דהוה מאור עיניו והוה פטור מקריאה משום דהוה דברים שצכתז אי אמה רשאי לאומרן על פה וכיון דפטור מקריאה אפילו בשעת שמעיה היה יכול לעסוק בצדק הלכה והיינו דקאמר אנן דדין כגון דברי הלכה (כגון) דברים דעל פה ואינהו דדידהו דברים שצכתז מיהו מסתברא כפירוש ר"ח דפי' התם דוקא רב ששת וכיוצא בו דמורמו אומנתו אבל האידנא כרצא סבירא לן דלמך רצא כיון שנפתח ס"ת וכו' והאי דהוה מהדר אפי' י"ל דלא הויה אורחא דמילתא לאיעסוקי בצדק הלכה בנאפי ציבורא צעוד שהן עסוקין שצמיעת התורה (א):

ב"ל כהן ש"א נטל ידיו. פירש רש"י אמר לי רבי אס נטל ידיו שחריט ונטוהר כהן אינו צריך ליטול ידיו וכמדומה שהועמק מהגהת תלמיד שיהי אין לשונו משמע כך דפירש שלא נטל ידיו לפני עלותו לדוכן משמע ממש סמוך ועוד דמייתי גמרא קרא שאו ידיכם קדש וצרכו משמע חיכך לנטילת ידיים צרכת כהנים דמשמע ליה השתא דצרכת כהנים משמע קרא דהיא צניסאות ידיים ומשמע צירושלמי פ"ח דצרכות דצרכה דמשמע קרא צנינן נטילת ידיים סמוך לה דמייתי לה התם אצרכת המזון והכי איתא שלשה תכיפות הן תיכף לסמיכה שחיטה שנאמר וסמך ושחט תיכף לנטילת ידיים צרכה שנא' שאו ידיכם וצרכו תיכף לנאולה תפלה שנא' יהיו לרצון אמרי פי וגו' וכתבי צתריה יעקב ה' ציום זרה וצפ' כיצד מצרכין (בצרכות מ"ג). משמע דהיא צרכה איירי בצרכת המזון מיהו שמעינן מינה דבעינן תיכף נטילת ידיים בצרכה דמשמע ציה קרא והכא מייתי לה אצרכת כהנים ועוד אי מיירי הכא בשלל נטל ידיו שצחריית אמאי נקט כהן לנטיאות כפיס תיפוק ליה משום דברי תורה שצריך ליטול ידיו כדאמר' צפ"ק דצרכות (דף י"א): וצפ"ב (שם י"ד): אמר רבי חייה בר רב אשי זימנין אגיאין הוה קאימנן קמיה דרב לתנויי לן פירקא בצפירה דבי רב ומקדים וקאי ומשי ידיה ומצרך ומנח תפילין והדר אמר לן ואמר נמי התם דבעי לנאודורי צתר מיהו לנטוי' ל"ק"ש מיל ומה לי ק"ש ומה לי צרכת כהנים אי משום דלריך צרכה לפנייה הכא נמי צריך צרכה לפנייה כדאמר לקמן להכי מסתבר דהכא צניטילת ידיים תיכף לצרכה מיירי ושיעור תכיפה איכא למישמע מתכיפת סמיכה לשחיטה דאמר' צפ' כל הפסולין (ובחס' ג'). כל הסמיכות שהיו שם קורא אי צהם תיכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו שהיתה צעור נקוור שאין מצוירע יכול לניכנס שם אלמא כדי מהלך משער נקוור עד צבית המצבחים לא חשיבה תכיפה ומסכת מדות (פ"ה מ"א) משמע דלא הוה טפי מעשרים ושתיים אמה מקום דריסת רגלי ישראל ומקום דריסת רגלי הכהנים שכל אחד היו י"א אמה:

ובי מהדר אפיה מצבורא מאי אמר. סדר נשיאת כפיס מפ' רבינו שלמה עוקר רגליו בעבודה ממקומו וצא לפני התיבה ומתפלל יהי רצון שתהא צרכה זו וכו' ומאריך זה עד שיאמרו אמן של הודאה מפ' הנצור וקורא כהנים אס שנים הם ואס אחד אינו קורא ש"ל והוא מחזיר פניו מאליו כדלכתיב דלמך לעיל לאחד אינו קורא וצרכה דבור מהקורא מצרכין אשר קדשנו כו' ואחר כך מתמילין בצרכה וצרכה אמרן אחרון מפ' צבור הן מחזירין וכופפין קשרי אצבעותיהן אס רוצין ושליח צבור מתחיל שים שלום והכהנים יתפללו רבוננו של עולם עשינו מה שנזרת וכו' ומאריך צה עד שתכלה צרכה מפ' שליח צבור עוקרין רגליהן והולכין להן: בשאלות פרשת ויקח קרח כהן שעצד עבודת כוכבים (א) לא ישא את כפיו דגרע מהורג את הנפש דאמרין צפ' אין עומדין (בצרכות ג'.) כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו ורבינו גרסום מאור הגולה השיב בתשובותיו דנושא כפיו וקורא ראשון בתורה דכיון דחור בתשובה חוזר לקדושתו דתנן צסוף מסכת מנחות (דף ק"ג.) אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' צירושלים כי אס אכלו מזות בתוך אחיהם והרי הן כבעלי מומין ואוכלין וכשם שבעלי מומין נושאין את כפייהם וקורא ראשון בתורה ואף זה שאס לא תאמר כן נמלאת מרפה ידיהן של בעלי תשובה שיאמרו (א) אי לאותה בוסה אי לאותה בלימה וימנעו מעשות תשובה ואמר ר' יוחנן (ב) כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהן של בעלי תשובה ותנא דבי רבי שמעאל (ג) הואיל והלך זה ונעשה כהן (ד) לאלילים אדחה אצן אחר הנופל וכו': (ועי' מוס' מנחות קט. ד"ה לא ישמשו ומוס' טעמיה ס. ד"ה אי מהן: